

Refugiats de Srebrenica ferits. Milers de persones es veuen abocades a fugir del seu país.

Entre dos móns i dues vides

Resulta molt difícil d'establir el nombre de persones forçades a l'èxode en quatre anys de guerra a l'ex-Iugoslàvia. L'Alt Comissariat de les Nacions Unides pels Refugiats (ACNUR), estima que 3.322.000 persones, la immensa majoria de Bòsnia-Hercegovina, depenen d'aquesta organització per a sobreviure. No arriben al milió el nombre "oficial" de balcànics acollits com a refugiats per més de vint-i-cinc països de tot el món, però, en aquest recompte, n'hi falten molts: els qui no tenen targeta de refugiat, però que han pogut fugir de la barbàrie gràcies al coratge de centenars d'ONG que els han tret del país, i a la bona voluntat dels milers de persones que els han acollits.

"Quan vaig sortir de Sarajevo, vaig anar a Split (Croàcia), on vam estar-nos un any en un camp de refugiats, en molt males condicions. Vivíem apinyades en quatre habitacions de 130 a 150 persones, dormíem a ter-

**El drama dels
refugiats va més
enllà de les
columnes
de persones
abocades
a la carretera:
representa
el trencament
de famílies i de
l'estructura social
d'un poble.**

ra, i els nens no podien anar a l'escola. Quan vam sortir de Sarajevo, creïem que només en seríem fora uns quinze dies. I ja fa més de tres anys".

L'estiu del 1993 Maida Jelic, els dos fills, la germana, la mare i dos nebots van venir a Catalunya. Formaven part d'un primer grup de cent dos refugiats bosnians traslladats i acollits per una organització no governamental catalana, el CIEMEN. En un primer moment els van instal·lar en dos casals d'estiu, l'un a Castellet i la Gornal (Alt Penedès) i l'altre a Gualba (Vallès Oc.). Després els van repartir per una vintena de pobles, on els van facilitar allotjament, sota la tutela d'un grup de suport format per voluntaris. "Encara vivim de l'ajuda del poble, perquè no tenim feina".

Tot i tenir un estatut de permanència, no són "oficialment" refugiats, i per tant no reben cap assistència de l'estat, igual que passa

Evolució de la població a Bòsnia

La immensa majoria dels refugiats i desplaçats a l'ex-Iugoslàvia són bosnians musulmans, que en aquests quatre anys, segons l'avanç de l'ofensiva sèrbia, han hagut de trobar nous enclavaments on instal·lar-se. Gorazde, l'assetjada capital de Sarajevo o Tuzla, on la població musulmana s'ha més que doblat des del 1991, els han anat acollint. A Tuzla és on l'estructura ètnica local ha canviat més radicalment.

		Zona de Bihac	
	Abans	Després	
Serbis	29.398	1.000	ESTIMAT
Croats	6.478	5.000	
Musulmans	202.310	174.000	

		Zona de Tuzla	
	Abans	Després	
Serbis	82.235	15.000	ESTIMAT
Croats	38.789	19.000	
Musulmans	316.000	659.000	

		Oest Hercegovina / Oest Bòsnia central	
	Abans	Després	
Serbis	43.595	5.000	ESTIMAT
Croats	245.586	320.000	
Musulmans	111.128	160.000	

		Nord de Bòsnia	
	Abans	Després	
Serbis	624.840	7.000	ESTIMAT
Croats	180.593	9.000	
Musulmans	355.956	13.000	

		Zona de Zènica	
	Abans	Després	
Serbis	79.000	16.000	ESTIMAT
Croats	169.000	115.000	
Musulmans	328.644	439.000	

		Sud Hercegovina / Est Bòsnia	
	Abans	Després	
Serbis	304.000	450.000	ESTIMAT
Croats	40.638	4.000	
Musulmans	261.003	4.000	

		Zona de Sarajevo	
	Abans	Després	
Serbis	157.526	455.000	ESTIMAT
Croats	35.867	mixtes	
Musulmans	259.085		

		Enclavaments	
	Abans	Després	
Serbis	20.000		ESTIMAT
Croats	-		
Musulmans	80.000	55.000	

RAFA GIL

amb la resta de més de 200 refugiats de l'ex-Iugoslàvia instal·lats al Principat. De fet, només 759 dels 1.600 refugiats de l'ex-Federació repartits per totes les comunitats autònomes, han rebut, aquests últims tres anys, l'estatut de refugiat. Però veïns i amics s'encarreguen que no els falti de res.

Sabina Delic comparteix la tragèdia de Maida. Va abandonar la seva ciutat, ocupada pels *txètnik*, amb dos nens petits i vint mil persones més, sense saber per què fugien ni on havien d'anar. Al camp de Split, va treballar-hi de metgessa voluntària. Parla de la por dels refugiats, del trauma profund de milions de persones que, indefenses, ho han de deixat tot i, nus de pertinences i carregats de records, han fet cap a un futur incert i dur, desitjant que on vagin a parar, respectin, sobretot, la seva dignitat de persones.

"Ser refugiat vol dir haver fugit del propi país per por de ser perseguit, de perdre la vida. Més de vint-i-set milions de persones es troben en aquesta situació desesperada a tot el món". Més de cinquanta milions entre refugiats i desplaçats. Antonio Garrigues, president d'ACNUR a Espanya, creu que els problemes dels refugiats s'han de resoldre al país d'origen, amb la previsió de conflictes, la col·laboració en missions de pau, i amb institucions financeres internacionals i dels països afectats. Perquè el drama dels refugiats va molt més enllà de les columnes d'homes, dones, gent gran i criatures, abocats a la carretera, sense rumb ni paquets, que necessiten aixopluc, aliment i assistència sanitària: representa el

Refugiats a València. Algunes organitzacions no governamentals s'encarreguen d'acollir els refugiats per tal de donar-los una estada almenys agradable durant el temps que estiguen al nostre país.

trencament de famílies, la destrucció de les arrels i de la cultura, el desmembrament de l'estructura social d'un poble, l'esgotament d'una nació. Una tragèdia que "deixarà la seva petja en les nostres vides per sempre", tem Sabina Delic. Una tragèdia que, a l'ex-Iugoslàvia, no és pas conseqüència de la guerra, sinó l'objectiu perseguit: la depuració ètnica.

Una quarta part dels bosnians no podran tornar a casa. Ara preparen el retorn. "Tornarem tots junts. Hem de refer la casa, treballar plegats, perquè és el nostre país", assenyala Maida. Ells, que han pogut recuperar forces a l'estranger, hauran d'activar la reconstrucció d'aquest país que, esgotat, els espera adelerat.

L'ACNUR ja estudia la repatriació de més de tres milions de persones als Balcans, l'operació de retorn més gran feta a Europa des del final de la Segona Guerra Mundial. Però només la quarta part dels refugiats i desplaçats de Bòsnia-Hercegovina —la immensa majoria dels exiliats, entre 2,5 i 2,7 milions de persones— podran tornar a casa, ara com ara, perquè els acords de Dayton han abonat la separació imposada per la neteja ètnica. La divisió del territori i un exèrcit a cada zona faran difícil la plurinacionalitat. A més, a molts pobles els *txètnik* van aplicar la tàctica de "terra cremada" i no hi queda re de re.

Malgrat tot, molts encara asseguren que poden, volen, i han de conviure en una Bòsnia multiètnica. Estan disposats a fer-ho, sempre que el veí no s'hagi tacat amb la sang del germà.

Virgínia Arqué

DIEGO ALQUERACHE

Els refugiats s'estenen pertot arreu. Més de vint-i-set milions de persones es troben en aquesta situació desesperada a tot el món.